

Katekizmas

DIDŽIAJAI

LIETUVOS KUNIGAİKŠTYSTEI

Laimingoji tėvyne didžių valdovų, garsinga

Lietuva, Dievo žodžius gryna priimki širdim,

Kad, kai duosi teisme aukštajam apyskaitą savo,

Neprispaustų tavęs pyktis teisėjo baisaus.

KNYGELĖS

Pačios bylo¹ lietuvininkump ir

žemaičiump².

Broliai, seserys, imkiat mani ir skaitykiat,

⁵ Ir tatai skaitydami permankykiat.

Mokslo šito³ tėvai jūsų trokšdavo turėti,

Ale to negalėjo nė vienu būdu gauti.

Regėti to norėjo savo akimis,

Taip ir išgirsti savo ausimis.

¹⁰ Jau nū⁴, ko tėvai niekada neregėjo,

Nū šitai vis jūsump⁵ atėjo.

Veizdėkiat ir dabokiatėse⁶, žmonės visos,

Šitai eit jūsump žodis dangaus karalystos.

Maloniai ir su džiaugsmu tą žodį priimkiat,

¹⁵ O jūsų ūkiūsu šeimyną mokykiat.

Sūnūs, dukterys jūsų tur tatai mokėti,

Visa širdžia tur tą Dievo žodį mylėti.

Jei, broliai, seserys, tus žodžius nepapeiksit⁷,

Dievą Tėvą ir Sūnų sau mylu⁸ padarysit

²⁰ Ir pašlovinti po akimis Dievo būsit.

Visuosu daiktuosu palaimį turėsit.

Šituo mokslu Dievą tikrai pažįsit⁹

Ir dangaus karalystėsp prisiartysit.

Neužtrukiat, broliai, seserys, manęs skaityti,

Jei pagal valios Dievo norit gyventi.

Jei kas šventą giesmę nor giedoti,

Mane po akimis savo tur turėti.

⁵ Dieną ir naktį prieg savęs mani laikykiat

¹ bylo – „byloja, kalba“.

² lietuvininkump ir žemaičiump – „į lietuvius ir žemaičius“.

³ Mokslo šito – Mažvydas mokslu prakalboje ir visuose savo raštuose vadina krikščioniškųjų tiesų pažinimą.

⁴ nū – „nūnai, dabar“.

⁵ jūsump – „pas jus“.

⁶ veizdėkiat ir dabokiatėse – „žiūrėkit ir supraskit“.

⁷ nepapeiksit – „neišpeiksit“.

⁸ mylu – „mielu, brangiu“.

⁹ pažįsit – „pažinsit“.

Ir niekada manęs nuog jūsų neatmeskiat.
Jei kursai mane nuog savęs atmes,
Tasai nė vieno pažytko¹⁰ manip¹¹ negaus.
Aš sakau, jog tasai visada tur kleidėti
¹⁰ Ir apie sveikatą savo netur nieko žinoti.
Kursai nenorėtų to mokslo žinoti ir mokėti,
Tasai amžinosu tamsybėsu tur būti.
Todrin¹² jūs, žmonės, manęsp prisiartinkiat
Ir pagal to švento mokslo gyvenkiat.
¹⁵ Tamsybes senąsias nuog jūsų šalin atvarysit,
Sūnus, dukteris nuog jų išgelbėsit,
Jei tą mažą krikščionių mokslą mokėsit
Ir pagal jo jūs patys save rėdysit.
Kaukus, žemėpatis ir laukasargus¹³ pameskiat,
²⁰ Visas velnuvas, deives apleiskiat.
Tos deivės negal jums nieko gero duoti,
Bet tur visus amžinai prapuldinti.
Sveikatą, visus daiktus nuog to Dievo turit,
Kurio prisakymus čia manip¹⁴ regit.
²⁵ Tasai Dievas dangų, žemę žodžiu vienu sutvėrė,
Šituo būdu žmones ir visus daiktus padarė.

Tasai kožnam žmogui vienas gal padėti,
Sveikatą ir palaimį tasai gal priduoti.
Tasai Dievs visas žmones nor didžiai mylėti,
Dangaus karalystę dovanai nor dovanoti.
⁵ Aitvars ir deivės to negal padaryti,
Bet ing peklos ugnį veikiaus gal įstumti.
Pameskiat tas deives, Dievop didžiop pristokiat¹⁵,
Šitą mokslą¹⁶ visi linksmai priemkiat¹⁷.
Tasai mokslas tur teisiai jus išmokyti,
¹⁰ Kaip Dievą turit pažinti, priegtam ir garbinti.
Tasai mokslas rodo tikrą kelį Dievo Sūnausp,
Mūsų išganytojop Jėzausp Christausp¹⁸.
Šitą Sūnų ir Tėvą tikrai pažįsit¹⁹,
Jei tą mokslą gerai mokėsit ir permanysit.
¹⁵ Be šito mokslo žmones regit kleidžiančias²⁰
Ir deivių šimtą (jei tatai nemaž) turinčias.
Aš žinau ir tatai drėsu²¹ čia sakyti,

¹⁰ nė vieno pažytko – „jokios naudos“.

¹¹ manip – „pas mane“, čia – „iš manęs“.

¹² Todrin – „todėl“.

¹³ kaukus, žemėpatis ir laukasargus – lietuvių pagoniškosios tikybos mitologinės ir religinės būtybės.

¹⁴ manip – „pas mane“.

¹⁵ Dievop didžiop pristokiat – „prie didžio Dievo pristokit“, t. y. „eikit, stokit į didžio Dievo pusę“.

¹⁶ mokslą – turimas galvoje *Katekizme* pateikiamas mokymas, pagrindinės krikščioniškosios tiesos.

¹⁷ priemkiat – „priimkit“.

¹⁸ Dievo Sūnausp, Mūsų išganytojop Jėzausp Christausp – „pas Dievo Sūnų, Mūsų išganytoją Jėzų Kristų“.

¹⁹ pažįsit – „pažinsite“.

²⁰ kleidžiančias – „klystančias“.

²¹ drėsu – „drįstu“.

Jog šimte žmonių vieno negalėčia atrasti,
Kursai vieną žodį Dievo prisakymo mokėtų
20 Ir poteriaus ben du žodžiu atmintų.
Jei klausi žmogų, biau²² moki poterį byloti,
Prisakymus Dievo biau galėtų atminti,
Vieros krikščionių straipsčius ar gali skaityti,
Apie dūšios išganymą biau gali ką žinoti,
25 Zotagomis²³ tau žmogus tur atsakyti,
Jog geresniai²⁴ atmen arti, nent poterį byloti.

„Dievo prisakymų, bylo²⁵, aš niekada negirdėjau
Nei straipsčių vieros krikščionių²⁶ skaičium.
Bažnyčio[je] nuog dešimties metų nebuvau,
Tiektai su burtinyke ant burtos veizdėdavau²⁷.
5 Be geresni²⁸ su šventa burtinyke gaidį valgyti²⁹,
Neig bažnyčio[je] šaukimo žėkų³⁰ klausyti.“
Ach, ponai, klausykit ir permanykit,
Balsus tus jūsųžmonių išgirskiat.
Tų dūšias³¹ Dievs nuog jūsų norės turėti,
10 Kurias jums ing rankas devė rėdyti³².
Ei, viešpatys visoki, ant žmonių susimilkiat,
Kunigump, žėkump žmones tremkiat³³,
Kiek nedėlias³⁴ bažnyčion vaikščioti prisakykit,
Kunigus, idant mokyty žmones, raginkiat,
15 Plebonus³⁵, kunigus vienu balsu prašykit,
Idant to mokslo neslėpty, didžiai melskiat.
Jei kunigai tingėtų tą mokslą patys sakyti,
Jūs galėsit ūkiūsu³⁶ žmones mokinti.
Bet kunigų yra urėdas³⁷ žmones mokyti,
20 Bo ant to visi yra apskirti³⁸.
O jūs, kunigai, pagal jūsų seno urėdo
Mokykit žmones, tatai³⁹ visos paklydo.
Šitai turit trumpą mokslą krikščionystės
Pagal būdo senosios bažnyčios.

²² biau – „ar“.

²³ zotagomis – „tuojau“.

²⁴ geresniai – „geriau“; nent – „negu“.

²⁵ bylo – „byloja, sako“.

²⁶ straipsčių vieros krikščionių – „krikščionių tikybos straipsnių“, t. y. „krikščionių tikybos tiesų, teiginių“.

²⁷ ant burtos veizdėdavau – „į burtus žiūrėdavau“, t. y. „burtininkaudavau“.

²⁸ Be geresni – „nes geriau“.

²⁹ gaidį valgyti – turimas galvoje apeiginis, maginis valgymas burtininkavimo metu.

³⁰ žėkų – „mokinių, bažnyčios giedotojų berniukų“.

³¹ dūšias – „sielas“.

³² jums ing rankas devė rėdyti – „jums į rankas atidavė“.

³³ Kunigump, žėkump žmones tremkiat – „varykit žmones pas kunigus, pas žėkus“, t. y. „raginkit eiti į bažnyčią, mokytis“.

³⁴ Kiek nedėlias – „kiekvieną sekmadienį“.

³⁵ Plebonus – „klebonus“.

³⁶ ūkiūsu – „ūkiuose“.

³⁷ urėdas – „pareiga“.

³⁸ Bo ant to yra apskirti – „nes tam visi yra paskirti“.

³⁹ tatai – „o tai, nes“.

²⁵ Skaitykiat ir duokiat ing rankas kiek vaiko⁴⁰,
Kaip žemaičio, taip ir lietuvinuko.

Raginkiat žmones to trumpo mokslo išmukti,
Be kurio platesnis mokslas⁴¹ negal stovėti.
Jei to trumpo mokslo mokyti užtruksit,
Avelės jūsų amžinai pražudysit.

⁵ Todėl, kunigai, ant avelių susimilkiate⁴²,
Astro sūdo ir narso Dievo⁴³ bijokiate.
Be geresni⁴⁴ čia Dievo žodžio žmones mokinti,
Nent⁴⁵ aštrą sūdą arba narsą Dievo turėti.
Dėl to rankos⁴⁶ šitą mokslą trumpą imkiat

¹⁰ Ir avelės jūsų tuo mažu Dievo mokslu penėkiat.
Priegtam platesnio mokslo kiek dienas laukiat⁴⁷
Ir ilgai Dievo valioje ant svieta⁴⁸ gyvenkiat,
Dievo žodžio karštai dieną ir naktį ieškokiak,
O mano darbą už ger priimkiat.

Martynas Mažvydas, *Katekizmas*, fotografuotinis ir transponuotas tekstai, parengė Bonifacas Stundžia ir Riturė Šepetytė, Vilnius: Baltos lankos, 1997, p. 15–35.

⁴⁰ kiek vaiko – „kiekvieno vaiko“.

⁴¹ trumpo mokslo... be kurio platesnis mokslas – Mažvydas čia ragina pradėti mokytis iš mažojo, t. y. trumpojo, jo pateikiamo katekizmo, kuris parengia platesniojo, t. y. didžiojo, katekizmo ir gilesnių religinių mokslų studijoms.

⁴² ant avelių susimilkiate – „pasigailėkite avelių“.

⁴³ astro sūdo – „aštraus (t. y. griežto) teismo“; narso Dievo – „rūstaus Dievo“.

⁴⁴ Be geresni – „nes geriau“.

⁴⁵ nent – „negu“.

⁴⁶ rankosn – „j rankas“.

⁴⁷ priegtam – „be to“; platesnio mokslo kiek dienas laukiat – „platesnio mokslo kiekvieną dieną laukit“, Mažvydas čia užsimena apie ketinimą parašyti ir didesnį katekizmą.

⁴⁸ ant svieta – „pasaulyje“.